

12.9.2012

Työpaikkojen turvattomuus suitsittava!

Etenkin iltapäivälehdissä uutisoidaan säännöllisesti ja kohtuullisen näyttävästi kauppojen ja kioskien ryöstöistä. Kerrotaan aseella uhkaamisesta ja pienen rahasumman saamisesta, ja näytetään ehkä valvontakameran kuvia naamioidusta ryöstäjästä. Mainitaan ehkä sekin, että työntekijäparka oli tapahtumahetkellä yksin työvuorossa ja poliisi kaipaa havaintoja.

Kohuotsikoin tapahtuva ryöstöuutisointi ei auta lisäämään turvallisuutta koko palvelualalla. *Työnantajien tulisi ehdottomasti panostaa työntekijämäärään ja/tai vartioinnin lisäämiseen nimenomaan sellaisiin työpaikkoihin, joissa on tapahtunut väkivalta-, uhka- tai häiriötilanteita, tai sellaisen vaara on todennäköinen.* Nämä toimenpiteet toki aiheuttavat kustannuksia työnantajille, mutta miten voi mitata työntekijän kokemaa pelkotilaa ja uhkatilanteen aiheuttamaa kuormitusta? Toisen työntekijän läsnäolo tuo turvallisuuden tunnetta, ja mm. nopeuttaa hälytyksen tekoa. Rahallinen panostus turvallisuuden lisäämiseen esim. vartiointia lisäämällä on mielestäni kuluerän sijasta nähtävä investointina - kuten tallentava kameravalvontalaitteistokin. Palvelualojen työpaikoista valtaosa on onneksi rauhallisia, ja mahdollinen kategorinen vaatimus vartijan läsnäolosta tai kahdesta työntekijästä koko aukioloajaksi ei liene perusteltua.

Palvelualojen ammattiliitto PAM ry vaikuttaa palvelualojen turvallisuusasioissa viranomaisiin ja lainsäädäntöön. Vuonna 2003 voimaan tulleen työturvallisuuslain yksityisöskentely- ja väkivallan uhka -kohdat sekä 'häirintäpykälä' ovat PAMin aikaansaamia. Työehtosopimukseen on saatu kirjauksia väkivallan uhan selvittämisestä riskinarvioinnissa ja toimintaohjeiden laadinnassa sekä jälkihoidon järjestämisessä. PAM-liitto ja ammattiosastot järjestävät koulutuksia, ja yhdessä kaupan työnantajaliiton kanssa on laadittu verkkokurssi (www.pam.fi). Lisäksi PAM on yhdessä Työturvallisuuskeskuksen kanssa laatimassa turvallisuusoppaita palvelualoille. Näiden kaikkien avulla voi työntekijä saada koulutusta toimimaan tilanteessa siten, ettei työntekijään itseensä kohdistu vaaraa.

Jo parisen vuotta sitten keskustelin oman työnantajayritykseni henkilöstöosaston silloisen rikosoikeudenkäyntejä hoitaneen juristin kanssa. Hän kertoi, että yli yhdeksän kymmenestä ryöstäjästä jää kiinni, ja aseellinen ryöstö tulkitaan lähes aina törkeäksi ryöstöksi, josta tuomitaan ehdotonta vankeutta. Sopineekin kysyä ryöstöä suunnittelevalta: kannattaako muutaman kaksikymppisen takia joutua häkkiin istumaan? *Miksi media ei uutisoi tekijöille langetetuista ehdottomista vankeustuomioista yhtä näyttävästi kuin ryöstöistä?* Ryöstelijöitä selkeästi useammin tarpeetonta hässäkkää kaupoissa ja stressiä työntekijöille aiheuttavat näpistelijät ja 'juoksukaljavarkaat', jotka löysän lainsäädännön ja oikeuskäytännön johdosta saavat käytännössä seuraamuksetta jatkaa tekosiaan. Näpistelystä tuomitaan vain sakkoja, joita ei muuntorangaistuksen poiston takia koeta minään rangaistuksina. Näpistyksistä on vain lyhyt askel vakavimpiin tekoihin.

Työpaikkojen turvallisuusvajeen taustalla on kasvava huumeongelma, syrjäytyminen ja nuorison näpistelyistä alkava rikolliskierre, jota löyhän oikeuskäytännön ja muuntorangaistuksen puuttumisen vuoksi ei saada katkaistua. PAMin liittokokouksessa marraskuussa 2010 pidin muuntorangaistuksen palauttamista ja anonyymia oikeudessatodistamismahdollisuutta vaatineen

puheenvuoron. Lähetin kirjallisen vetoimuksen muuntorangaistuksen palauttamisesta 13.10.2011 sähköpostitse oikeusministeri Henrikssonille, elinkeinoministeri Häkämiehelle ja työministeri Ihalaiselle sekä lehtien lukijapalstoille. Vetoimus julkaistiinkin Aamulehden Lukijalta-palstalla 16.10.2011. Skannaus ja muut kannanotot nähtävillä verkkosivuillani www.karipeltovirta.fi.

Turun Sanomien verkkosivuilla 7.9.2012 ja Nelosen uutisissa 9.9.2012 kerrottiin ilahduttava uutinen otsikolla "Häiriköt häädetään kaupoista lähestymiskiellolla" - toivottavasti lakimuutos menee läpi! Tietojen mukaan oikeusministeriö käynnistää hankkeen, jonka aikana selvitetään kauppojen lähestymiskiellon mahdollisuutta ja siihen tarvittavia lakimuutoksia. "Taustalla on todellinen ongelma, ja olisi tarkoitus, että ministeriössä löydettäisiin ratkaisu tämän hallituskauden aikana", oikeusministeriön apulaisosastopäällikkö Arto Kujala kertoo. *Toistuvasti häiriö- ja uhkatilanteita aiheuttavalle henkilölle on saatava lähestymiskiello, ja sen hakemisen tulee olla työnantajan tehtävä - ei työntekijän.* Viime kädessä kuitenkin työnantajalla on vastuu työntekijöidensä turvallisuudesta ja hyvinvoinnista - niin fyysisestä kuin henkisestä.

Turun Sanomat 3.12.2010: "Vuosittain tehdyistä 400-500 liikkeiden ryöstöistä 35 % kohdistuu kioskeihin ja 30 % ruokakauppoihin". Siwan osuuttaan selvästi isompaa julkisuutta ryöstöjen osalta selittää osaltaan se tosiasia, että Siwa on Suomen tunnetuin ja n. 500 kaupallaan suurinkin kauppaketju, mutta jostain syystä tämä ketju saa huomiota ylenpalttisesti. Muutamat lehdet ovat elokuun 2012 lopulla haastatelleet muiden kaupan yritysten työntekijöiden lisäksi mm. Lähikaupan henkilöstöä, ja jossain artikkeleissa on mainittu mm. mahdollisista laiminlyönneistä jälkihoidon järjestämisessä ja poliisin toiminnassa. 'Pelkkänä' luottamusmiehenä en kuulu Suomen Lähikaupan työsuojeluorganisaatioon ja Länsi-Suomen työsuojeluvaltuutettu toimii omillaan, mutta pitkäaikaisena henkilöstön edustajana ja PAMin hallintoon kuuluvana luonnollisesti olen huolissani työntekijöistä ja työnteon turvallisuudesta ja työssäviihtymisestä. Olen ollut lehdissä mainituista teemoista elokuussa yhteydessä yrityksen viestintäjohtajaan ja vt. turvallisuuspäällikköön, joka vastasi yhdessä päätyösuojeluvaltuutetun kanssa PAM-lehden haastatteluun. Vastaukset luettavissa PAMin verkkosivuilla www.pam.fi/fi/uutiset/sivut/Ryostototetaanvakavasti.aspx (liite). Vt. turvallisuuspäällikkö Tiaisen tuntevana uskon, että hän laittaa rattaat pyörimään; työsuojeluorganisaatio jalkautetaan kentälle, sekä toimintaohjeiden ja -mallin noudattaminen jatkossa varmistetaan. *Ehdottoman tärkeää olisi, että yrityksen johto ja turvallisuusvastaava saavat nopeasti tiedot ei pelkäästään ryöstöistä, vaan kaikista uhka- ja häiriötapauksista sekä läheltä piti-tilanteistakin.*

Jokainen ryöstö, väkivallan uhka tai muu häiriötilanne on ikävä ja dramaattinenkin kokemus työntekijälle -- oli hän työssä kaupassa, kioskissa tai kultasepänliikkeessä tai missä tahansa palveluammattissa. Toivon vahvasti eri intressiryhmien välillä faktapohjaista keskustelua sekä rakentavaa yhteistyötä niin päättäjien, yhteiskunnan ja viranomaisten kuin työntekijöiden ja työnantajien kesken. *Kysymys palvelualojen turvallisesta ja häiriöistä vapaasta työympäristöstä on niin laaja ja vakava, että sitä pitäisi ratkoa tosissaan laajalla rintamalla ja sellaisilla keinoilla, jotka oikeasti toimivat.*

Palveluksessanne,

Kari Peltovirta

PAMin edustajiston jäsen ja päätoiminen alueluottamusmies
gsm 0400 647 184, e-mail: kari.peltovirta@lahikauppa.fi